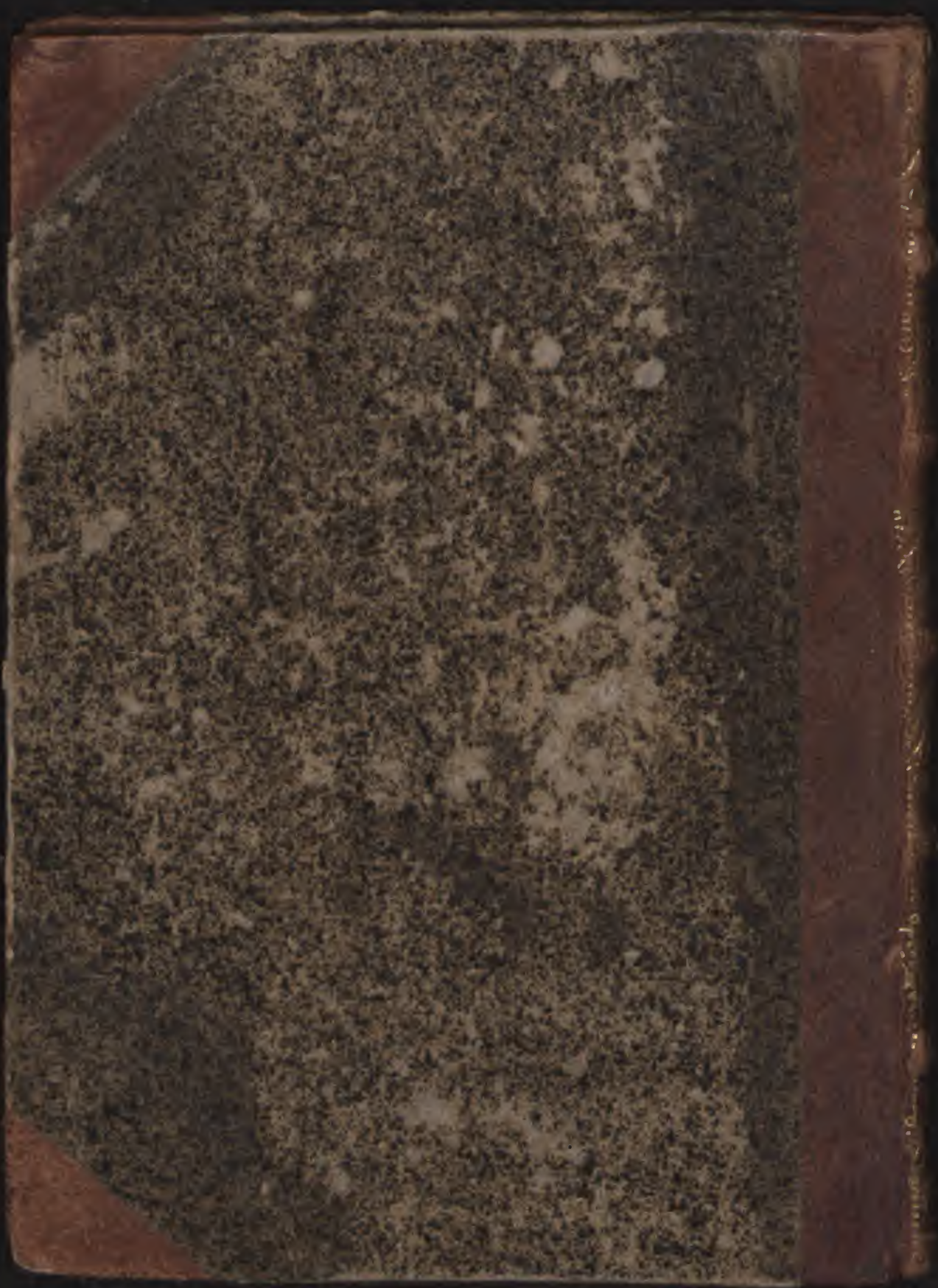

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 277 8° copy 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 277 8° copy 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.

Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.

LN 277 8° copy 2

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
LN 277 8° copy 2

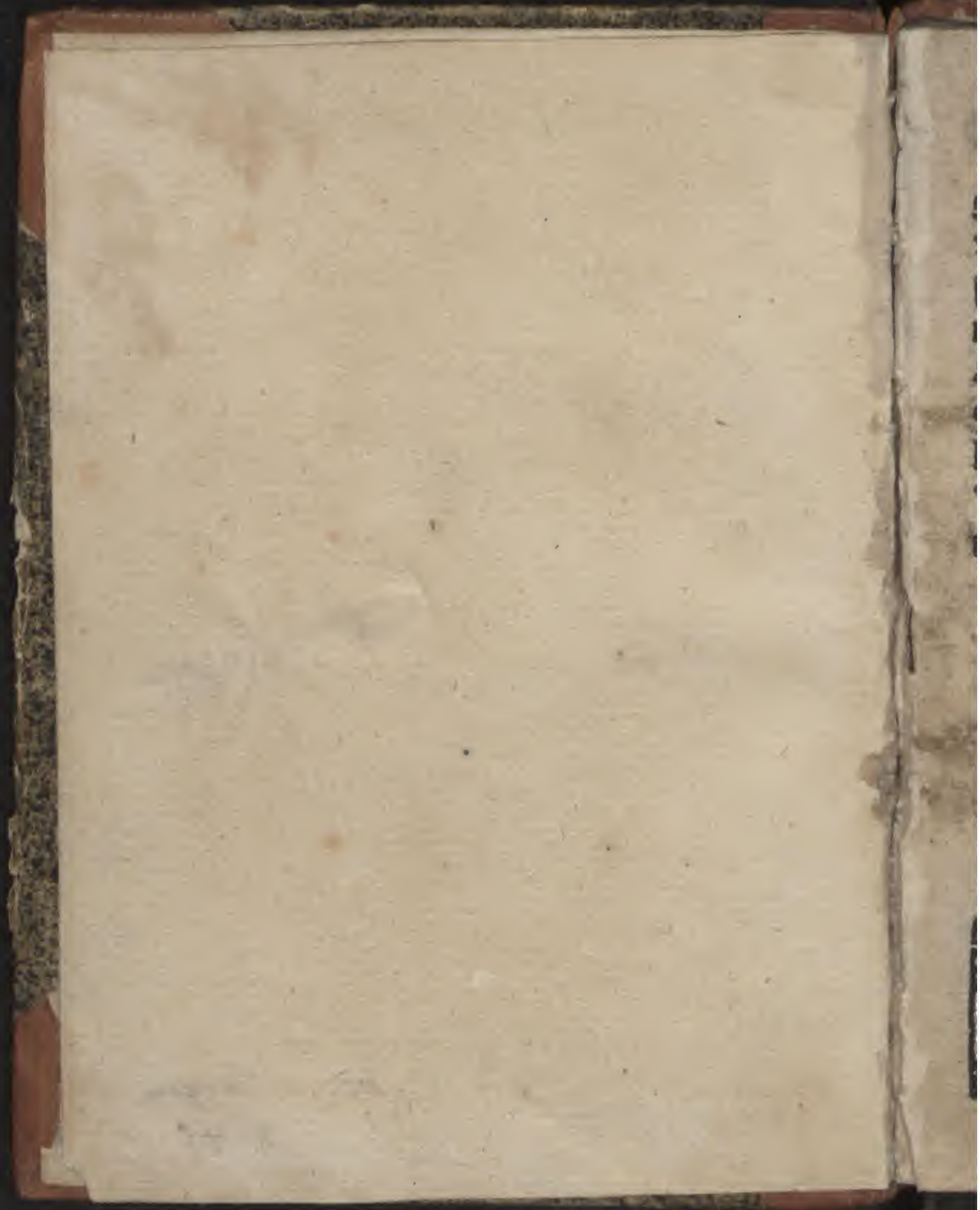
DA BOX

LN 277

ex. 2

Secr. v. Bergen
1745.

Een liidhā Ind

gangh vdi schriffchen Som først bleeff
vdsadt aff Tydest paa swenske medt me-
ster Oluff pñ Secreterer vdi stockhol-
me Ther effcher aff swenske paa danske
Oc nu tridie gangh forlenghede oc for-
ogth zez Vdi huilken manghe aff the
hoffuz puncher vdi thz ny oc gamblæ
Testamenther fortlighen forclares/ Alle
thm till gaffñ Som ælske Gudz ordt oc
sandhedtz framgangh m3 ech

Register bagh y boghñ
huer Artickel snar
til at finde

Wiberg 1 5 3 0

Huadt loug er vti schriffthen

1

Loug vti schriffthen kalles gudtz budt/ aff huilke mennifken lærer atkne fyn syndtz fwarhedt oc fyn naturlig fkrøb lighedt til thz fom gott er/ oc formedels loughn dømmees mandt til euige død oc fordømmelfe/ effcherthz mand gaar thz emodt oc icki holler gudtz budt Ro. 7 z 8 Gal: 3 Deutt. 5 Exo. 20

2

Huadt Euangelion er

Euangelion er et gladeligt budskab/ vdganghñ aff gudt til mennifken/ hvor lüdhe han haffuer wødt fyn enborne føn Jesum Christum frelsedt alle thennum fom troen haffuer/ fraa syndhñ dødñ oc ewig fordømmelfe/ oc wil giffue thm luffuz m3 seg euindeligt: Loughn forfkrice fer meninfte och obēbar hannu fyn brøst Den euangelium trøfter mennifken Oc roifer hannu huare han skal foo legdom/ loughn figher faa/ Thro erft een fōndher oc ewig

oc ewig forðonipt/ **De** euangeliū sighz
 saa/ **W**er wedt ett frydt mood/ **Ch**riſt
 haſſuer tagh3 thyne ſøndher paa ſeg/off
 uerwondh3 thm oc giørdt fulkomnelig
 fylleſih for thm alle/ **T**roo icke paa hā
 num at han er thyn forl3ſer/ saa giø
 ſame troo teg from oc rettferdig for gudt
 oc døddher vti teg then gamblæ adam m3
 ſyne vnde fiødelig løſt oc begieringhe
Luce 2 1 Cor. 1 Rom. 1 3 4 7 8
Galla. 3

3
Huadt er at troo paa **C**hriſtū
 At troo paa **J**esum **C**hriſtum er naer
 mēniſken aldieles forlader ſeg paa/ at gud
 er hannū mildh oc barmhiertig for **C**hriſt
 ſkyld/ ſom **E**uangeliū forkiønder hannū
 Saa han forladher ſeg. fulkomeligh ther
 til/ at hannū ſkal alth3 godhe weyerfare
 vti **C**hriſto ſom hand hannum riiglig til
 ſagt oc loffuz haſſuer/ **T**hette er thm redt
 ſkaſſuen troo ſom giſſuer kierligh3 aff ſeg
 huilcken alle menniſke er tienſtaffigh ſom
 A. ij. henne

henne haffne behoff/ for Christi skyld/
Thñ som henne alt gott bewiſt haffuer
vðhñ all forſkyllingh Joh. 6 Gal. 5

Doob

4

Doobp er thñ ny fødelses badt eller
afftroelſe oc menniskens fornyelſe/ wedt
wand oc thñ helligand/ Ther menniſken
(ſom y ſønd affledt oc fødte) ſkal be-
gynne at wordhe ett nyet menniſke for
medels troen til Chriſtum/ Thz er nu icke
andh;/ end at vðri dobeth ſkal hand be-
gynne edt nyeth leſn; oc ſiðhñ daglig for-
mere thz/ Saa at hans ganſke leſn; ſkal
wære en andelig doob ſom fuldkommes
ſkal m; dødhen Eph. 2 Joh. 3
Tit. 3 Matt. 3 2 4

Sacrament

Sacrament er edt hilligt teghñ/ edt
wiſt oc faſt indzege/ Som Chriſtus
ſielf indſadt haffuer/ til en Jhwoſomelſe
eller pamynnelse/ huadt gudt off loffus
haffuer

haffuer. medt huilket wij skulle trog gior
ze wort hierthe oc sawicthighz/ vtj en saast
troo oc ludt til gudt/ At hand vil wisse
lighn wære oss mild oc barmhiertigh
Gywendes oss syn naadhe oc yndest som
han oss haffuer loffuz: Oc the sandskyllis
ghe sacramentæ ære ickj vdhñ troene/ sō
er doob/ oc Christi legomme oc bloedt
Matt. 26 Luce 22 Rom. 5

6
Huadt Messen er

Messen er thz dyrebar Sacramenthe
Jesu Christi werdighe legomme oc bloedt
Sō m3 redchæ falles Christi testamētæ/
vdr huilket hā (Ther han skulle dōd)
alle thm som thz troer/ fuldkōmelig til
sagdhe/ aff en kierlig gunst oc nadhe/ alle
sōndhers forladelse/ Formedele sitt legōs
racknēligh offer oc blodtz vdgydelse paa
korsedt. Oc thette sacramento skulle wij
brughe til at yhwkōme sōdancæ welgier
ningh. Item messen er ickj indsadt for
the affdōdhe/ men allene fore the leffuens
A iij dñe/ ær

dhe/ at the skal brughe oc nydhe Christi
legomme oc blodt til hans dodes beteck-
else/ Nu kan io inghñ betecke Christi død
vdhñ the som nu leffuende ære/ Therfor
bør mand ey heer effther atholle noghen
seelmesser eller andher fiøbmesser aff huils
ke wore Papiske althergal he heer til
haffue fylth bodt bugh oc bagh/ (Thess
werre) For ther som seelmesser/vigilier/
och soodant andh; hychelye/ skullie giæ
dhe/ saa kunne mand m; gierning affleg
ghe sōndhñ. Iw er io Christus Jesus
alencæ th; wbesmittedhe gud; lam som
bortragher all werdzens sōnd/ Som s.
Hans baptist beuiser/ Radher ieg ether
ochsaa y papischer Ther som y icke wil lū
dhe gud; euige straff at; forlader oc offuē
gūffuer thñ formaledidhe Canon/ medt
huilken oc m; andre falsche fund y dagli
ghñ gudt besporth; oc igtñ forstæter vñ
ether messer Christum Jesum Som seg
sielffuer edt sindhe offerett paa korsede for
off. Matt 26 Luce 22 1 Cor 10 7 11
Joh. 1 Heb. 7 28 om

Om twenne lunde rettferdigh-
hedt gudtz oc menniskens

7

¶ Menniskens retferdighz er en wel-
ladhñdhe ringesth/ en falsk skín och glyst
nerve/ Oc staar y vduorthes gierninger
sō siwnes at lywde m3 gudtz budt/ m3
huilke mād miener atfulkōme gud3 budt
oc lough/endrog hierth3 er vløstigt oc w
willigt til soodanne gierninger/ Om sām-
me redtferdighz taler Christus/ Matt. 5
Sighendes til sinæ disciplær vdhñ ethers
retferdighz offuertrede the schrífte dloghe
oc phariseyers/ Kunne y ick3 indgaa vñ
gud3 riighe. Thenne retferdighz kan mē
nischē hassue vdhñ gudtz besynderlig na-
dhe aff syn eghñ naturlig krafft/ mē hun
hielper hannū inth3 til salighz oc er gude
inth3 behageligh/ forth3 gudt skoer alles
eneste hierth3 ¶ Men thñ retferdighz
som gude holler for retferdighz/ hun er
thñ rethskaffen oc sandskyllige/ oc er ick3
andh3 end en stadighe troo til gudtz na-
dhe oc barm

dhe oc barmhiertigh; / at wijs troo hannu
wære off goetd oc gūstīg for Christi mid
del oc werdskuld. Thēne troo forhuert
uer off thū helligand / huilkē renser wore
hierther aff the ondhe lōsthe oc sōndighe
begieringhe Sō ære emodt gud; budt /
Saa at mād holler gud; loug oc budt
m; hierth; lōsthe oc welwilligh;. Sōdā
en troo regnes off til redtferdigh; oc frō
h; for gudt / aff huilken wijs skulle bliffue
salighe Rom. 3 7 4 Gal. 4 7 5 Gen. 15
8

Huadt rett gud; tienesth er

Then rette gud; tienesth stoor vdi iij
støcke som er y troen heberh oc kierligh;

9

Huadt troo er

Troen (som forsagter) er en hierthens
trøst / ther ieg troor oc holler thet aff alc
mitt hierthe for sandt / ath Christi pynæ /
dødt / vskylligh; werdskuld / med althet
hannum tilhø; / oc ewighe gledhe / er alth
mitt egh; och ald samen er for min skuld
stedt

stedt meg til goedhe Joh. 6

10

Huadt hoob er

Noob er en wijs forbiclie/ ther mād
forbidher m3 tolmōdigh3 oc lāgmōdigh3
effcher alth3 godhe gud off y Christo
loffuz oc tilsagt haffuer/ Saa at wij 3 re
th3 fuldwisse paa alth3 hā off loffuz haff
uer th3 wil han oc holde off vchen all
twiiffa Esa. 30 Job: 10

11

Rierligh3

Rierligh3 er/ ath mand holler gude
ficer aff alle sinæ kræffter/ aff alle sin hro
hiethe oc sieel/ Oc syn ieffn mēnisse som
seg sielff/ hugsuale/ styrcke/ trōsthe oc hiel
pe hannum bode til lūff oc sieel. Oclighe
som Christus haffuer bewiisē seg emode
off/ saa bōr off och ath beuise off emode
wor nēsthe/ Och lighe som wij begieræ
han skal giøre emode off Ther henger all
loughn oc propheternæ oppaa/ Saa ath
thn som elsker gude oc syn ieffn mēnisse
B han haffuer

han haßfuer fulkōmet loughen Men end
tog mand kan haßfue fierlighz bode til
gudt oc syn nesthe/ Tog falles thz redtes
ligh fierlighz som mand haßfuer til syn
nesthe/ Thj ath fierlighz til gudt er rets
thelig thñ troo mandh haßfuer til hannū
Deut. 5 Leuit. 19 Matt 22 Joh. 15
Gal. 5 Col. 1

12

Huadt Christi kors er

Christi kors er iammer/modgang oc
forføllelse som wi for hans skyld lūdhe/
oc thñ menniske bær korssedt m; Christo/
som vndhergaar oc aņamer medt tolmoe
dighz alle hōdhe frestelse/ dīp uelse/ ang
esth/ nōdt/ forføllelse/ ælēdighz/ armoe
hungher/ tōrst/ siugdom oc summa sū
marum alt thz Christus for wore sōndhā
lūdht haßfuer. Sodant kors wil han och
ath wi skulle tolmodelig lydhe indtil dō
dhñ/ Forthi effther ath Christus som er
wor strīdēz fēsthe/ er indganghñ i syre
fadhers rūge m; mōghñ iammer oc mod
gang Saa

gang/ Saa maa wij oc følge hannu eff-
ther oc wære hannu lüghe gierne lydhē
des huadt han off paa legghñdes word
(Matt. 5 10 2 24 Luce. 14 1 Cor. 12
Act. 5 2 14 Rom. 8 1 Pet. 2 2 4 Jo.
15 Gal. 5 25 Jaco. 1

13

Huadt reit fasthe ær

En redt christelig fasthe/ som gud er
behagelig/ er ath mand spægher oc thæ-
mer sich legomme m; alle synæ leymode/
oc forstfester sidt fiødh m; synæ fiødelig
løsth oc vnde begierighe/ Hollindhes thz
aff offuerflødighz/ æ dendhe oc drickēdhe/
paa thz hā aff sodane affholdh fād blüff-
ue thessmindre tilbøyelig til sōndhen oc
thñ gamblæ adam m; synæ løst oc begie-
ringhe meer oc meer kan fortrøckes oc dph-
dhes vtj hannu Gal. 5 2 Cor. 5

Sodan fasthe er ickj aldenæ atholle seg
fraa offuerflødighz; y madt oc dricke/ mē
ochsaa fraa then offuerflødighz som er y
kleder/ godhe daghe/ ledighedt oc andh;

B ij sodant/

sodant/ De spæ ghe wort legd m; arbeyde
wecht/ wandrende/ bedhende/ chriſtelig
ſwonghendhe oc læ sendhe/ ſtuderendhe
2c3. Theſligesth h;er th; oc til een rede
faſthe/ at wi; hielpe oc troſte th; ſo n;de
t;ffig ær/ oc wærer hannum mild oc
barmhiertigh ſo off haſſuer brodt emode

Om madhen giſſuer ieg teg sodant
erh raedt/ attw matt edhe huadt teg l;e
ſther oc thro aff ſtedt kan komme oc racke
oc loſſ guds/ Tog ſkalthu vndſly all off
uerſl;dig; ædric;on madhen oc faſth
aff ſ;ndh och vndſkab. Wiltw ochſaa
ædhe huadt teg reckes ſaa ſee til attw icki
forargher thyn ieſſn menniſke/ S; icki
haſſuer sodanne forſtandt/ ach all made
ær reg loſſlig. Faſthe mercker ochſaa at
hunghe oc at t;riſthe effther gudt; nade
oc redtferdigh; oc at holle ſeg aff ſ;ndh
Matt. 5 15 7 18 Psal. 34 Eſa 18 Nach
7 1 Cor. 8 7 10 1 Thi. 4 Tit 1
Rom. 14 Johel 2

huadt en

Huadt en redt chzistelig bōn er

14

Een redt chzistelig bōnn / er en idhea
lig bedagelse offuer then angesih trengsel
oc nōdt wi vnderlighe / m; huilkē bōn
oc begiæ rig / wi; sluttelig begiere aff gude
vtj een sterck oc fast troo / at wi; aff so
danne nōdt motthe formiddels hans
barmhierrigh; forlōses oc frūes. 1 Reg. 7.
Ecclia. 1 18 7 35 Matt. 5 Rom. 8
Col. 4 1 Thessi. 5 Jaco. 5

Thenne bōnn staar ick; vtj manghe
ordt oc mōghē murren (som wore phar
riseer hynæ kalckede wegghe the meenæ)
men vdi en redt hierthens begierelse nōdt
oc trengsel / Huilken bōn Christus wil
schal stee vtj andhē oc sandh; Oc er ey
andh; end arpaafalle gude y aligh / loff
ue oc tacke hannū medt een redt hierthens
begieringh Matt. 5 Joh 4
1 Cor. 9 Luce 18

15

Thū gambel Adam eller then
B in gam

gamlæ menniske

Ther Adā haſſde brodt gudtz budt/
war han fuld m; ſōndh/ oc hans natuer
war ſaa forgyſtig m; ſōndhñ/ ath all
hans affkomme aff ſame ſōnd oc ondkab
er deelactig. Saa ath alle the ſom fōdhes
aff modhers liſſ haſſue then arth oc na
tuer m; ſeg/ ath the ære lōgneræ / girige
fōghe gierne effcher theres eghñ nōtt oc
gaſſñ / hōgferdige ſtolthe / blodgirighe /
vwillighe til alle chriſtelige gierningher /
wōttelig til alch gott / ſūma ſūmarum
The ære wredhñs oc forðomēlsens bōrn.
Oclighe ſom the ære deelactig m; adam
aff ſame ſōndtz arth ſō han haſſdhe / ſaa
falles the och m; hannū effcher ſame arth
gammel adam eller gamblæ menniske / oc
ære pligtighe til ewig dōdh m; mīndhre
end the wordher vdrī Chriſto fornyeot oc
ighñ fōddher Gen. 3 6 7 8 Psal. 13 1 2
115 Eph. 2 Rom. 3 5 7 7 Gal. 5 Joh. 3
Edia. V Matt. 7 Eſa. 64

Wadt then ny Adā eller thū
ny menniske ær

Først oc fremmest er Christus thū
ny adam som war oc ær vdhū all sōndh
Ther nesth alle hās brødhre chrisne mē
nisker/ Som vñ dooben formiddelt een
fasth troo/ haffne aff then lilligandts
nadhe begynth edt nyedt leffn3. Oc dag
lighen nedher trycke e meer oc meer then
sōndighe arth sō the haffne aff thū gāb
læ adam/ Oc saa kaarsfesthe oc døde thū
gamblæ menniske m3 syn ondhe løst oc
begieringhe/ paa th3 thū ny mēniske som
the haffue faett aff Christo/ Kan daglig
ghū e meer oc meer voxe til/ y gud3 oc syn
ieffn menniskes tierligh3/ oc the paa th3
sūsthe maa wordhe vñ Christo een ful
kommen mand/ oc hannum lighe Phi. 3
Rom. 5 1 Cor. 15 Gal. 5 2 6 Niere. 4 6
Acto. 9 Gen. 3 Joh. 12 matt. 10 ephē. 4

17

Wadt kiødzens eller legomsens
naturlig

naturlig gierningher ære

Riødrzens gierninger/ (hulcke paulus til the Gallater y thz v opregner) ære thesse/ horerye/ skøtloffneit eller bolerye/ wreenhede/ løssactighz/ affguderye trol/ dom/ fiendskab/ kuff/ arwind/ nag/ hadt/ wredhe/ tretthe/ twedracch/ seether/ parthj/ mordt/ druckenskab/ fraadrzerye/ oc sodane flære. The som sodanæ bedruffue/ bliffuer ickj arffuinghe til gudtz riighe/ forthj sodanæ sōndighe gierninger bewise ath same mēisker ickē acche gud oc ath the ære wantroo som thm bedruffue/ Oc thesse gierninger vdflydhe aff wātroen som booz vtj hierthz/ hulckē wantro forðømmer thn gāste werdhe Gal. 5 Rom. 14 Joh. 15

18

Quadt andelighe giernigher ære

2ndrzens gierninger (som Paulus och siegher y same stedt) ære thesse/ fierlighz/ glædhe/ fredt/ langmodighede/ welwillighz/ godhiz/ trofkaab/ sachtmodighz/

dighz/ Kyuskhz/ affhold/ oc sodant flere/
som thñ gambelæ menniske medt dødhes
Oc ære sodancæ gierniger andzsens (thz
er) edt gott chriſten mēiſkes redthe fruc
ther/ som vdflydhe aff edt gott oc fultroo
hierthe. Oc sodancæ gierninger tiencæ til
een broderlig kierlighz/ oc paa thñ lærer
mand atkiendhe om menniſken haſſuer
een redt troo/ for huilken troes ſkyld ald
encæ han wordher ſaligh Gal. 5 Matt. 7
Rom. 1 Joh. 3

19

Iuadt troens forargelse er

Troens forargelse/er noghñ falſk lere
dom/ tald eller ſchreffuen aff noghen mē
niſke ſom er emodt gudz ordt oc ſandhz/
medt huilken ſame gudtz ordt forfalſkes
oc forwendes. eller oc noghet birødes ſom
er emodt thñ chriſtelig frūhedt. Thj aff
ſodant worder wor ieffū mēniſke forwer
rett ochans troo forarghett/ Om thñe
forargelse taler Chriſtus Matt. 18 Sigē
dhes, huo ſom fortrøner eller forargher
C een aff

een aff theſſe mindſche ſom troo paa meg
thz war hannum bedhre een aſſen mølle
ſteen war bondhen medt hās hals oc hād
wor nedher ſunckē vti thz dybe haſſw/
Sodan forargelſe giør thñ gandſke pau
wens loug medt all mēiſke lerd om/ ſō
off formøcker gudtz nadhe fore oc grū
dher off paa wor eghē giernigers ſylleſth
oc frij willie Joh. 8

20

Huadt kierlighedt forargelſe ær

Kierlighedt forargelſe/ er at fortør
næ ſyn ieſſñ mēniſke m3 ondhe ordt och
gierninger. eller oc m3 ſodanæ ordt och
gierninger/ huilke (endog the y thennū
ſielfſue icke ondhe ære) fortørne the tog
aligwel oc forwerrer thm ſom ſwage ere
vti troen oc wforſtandige. Gal. 5 Rom.

14 2 15

Om theſe taldhe Chriſ
tus Matt. 17 Ther hand badt ſynæ
diſciplær gyffue told paa thz the ey ſchul
le fortørnæ the ſkrøbelighe zc3

21

huade

Huadt menniskens fry wilie ær

Meniskens fry wilie ær/ at han aff
edte frydt wilkor giør ths gudt forbudhs
haffuer/ oc forlader ths som gudt hannu
budhs haffuer/ at had skulle giøre. Men
at giøre noghs so gudt behagelige wære
schal/ Kan han inthz aff syn eghn frye wil
lie/mz myndhre han nydher ther gudtz
nadhe til/ Ehuor goedt gierningher siu
nes for werdhn atwære/ tog er hun lige
wel icke goedt for gudt/ vden hun er
giordt formiddels gudz nadhe/ Therfor
er meniskens fry wilie inthz andhz end
een sondighe wilie som inthz gott aff seg
formaa Exo. 20 Deut. 5 7 6 Gen. 8
2 Cor. 3 Prouer. 12 Joh. 5 8 12 14 7 15
Ro. 7 Psal. 59 Pn. 10 Phi. 2 Ephe. 1

22

**Huadt then hillig oc chzistelig
kircki er**

Thn chzistelig kircke vti schreffthen/
mercker icke thn hross som byggz her hross
C ij off paa

off paa iordhñ aff stock oc steen/ Sō wo-
re papister oc phariseer the blindhe ledher
haffuer heer til sagt for off/ for theres eghē
girighz oc bugfyllē. Men thz er alle troo
chriſthen menniskers forsambling/ huilkē
forsamlet er y thñ helligandh/ vñ een ler-
dom/ een troo/ een tierlighz/ edt hobb.
haffuēdhes til hobe een gudt/ een seel/ een
wilie oc edt hierthe/ Oc lighe som the ære
hær paa Jordhñ til hobe fōghz edt legō
me inz manghe lemmer/ hues hoffsuz er
Christus Jesus/ Saa hober the ochsaa
inz alle englæ atbliūffue oc wære edt leff-
uendes huuss vñ hymmelen/ icke aff stock
eller steen som forgengelig ære/ men leff-
uendes pellere oc lōwendhe stōrttere inz
gudt til euig tiidt Matt. 4 7 21 Tit. 3
Esa. 45 7 16 Niere. 7 Deut. 8 Eph. 5
Heb. 9

23

¶ Huilke redte prester/ soghne
prester biscoper oc predicker ære

Redthe chriſt

Redthe chriſtelig/ Biſcoper/ preſter
ſognepreſther/oc Predickere ære the ſom
thñ chriſtelig forſambligh/trolige thienæ
lærindhes hynne gud3 oerdt/budt oc wiſ
licæ/ Oc vðſküffche ſacramenthernæ ſom
eræ dobb/ Chriſti legom oc bloedt. The
ſom thette giðræ ære all ære werdt/ Oc
er mand ther til plictig atholle thñ op re
delig flæde oc ſødhe/ effther ſom thennū
behoff giðres/ Hues leſſn3 Paulus clari
lig nogh beſchriſſuer til Titum oc Thi
motheum. Aden the ſom icke øffne ſeg y
gudt3 ordt m3 predicken oc lerdom/ ære
icke redthe biſper eller preſter effther ſchriſt
thñ/ forthi the thienæ theres eghñ bugh/
huilken er theres gudt/ Therfor kalles the
vðj ſchreſſthñ phariſeer/ th3 er vðrdelede
folck/ beſonderlig fraa andhre affſkyld
medt ald theres leſſn3 oc ſkick/ Bedrag
indhes m3 ſame theris falſkehelligh3/far
tighe eenfoldighe folck/ For huilke Chriſ
tus oc ſ. pouel bedher wij ſkulle forware
off Matt. 7 Rom. 15 Item kalles the
C iij ochſaa

ochsaa kalcfedhe wegghe Matt. 13 Mat.
23 oc formaledhe graffuer/ mett andhere
flere skendighe naffne sō findhes vti screff-
then Quare for mād icke er thm plicug/
thz mād the andhe (sō predicke oc lære)
plicughe ære 1 Cor 9 1 Thi. 3 5 2 5
Tit. 1 Matt. 23 25 28 Rō. 15 Phi. 3

24

Quadt rett ecchæskab er

Ecchæskab er en redtsindug helligh
staedt oc skick/ som gud sielffuer indsatthe
vri paradis/ oc siidhen y thz ny testamē-
the er mōghz priisedt/ bodhe aff Christo
oc apostlæne Ecchæskab er som een læghe
dom mod all andhē vkskhedt ond løsth
oc tancker. Oc er inghē forbodhē aff gudt/
men alle thm lof flig/ sō ther til bequēme
oc tilbøyeligt ære/ Oc alle thm/ om huilke
befreytidhes ær ath the skal falle y noghē
vkskhedt/ hoor eller skørleffnz/ er ecchæ-
skab budhett strengelig/ at the skulle giuff-
ue thennū ther til Gen. 1 Joh. 2 Cant. 1
Eph. 5 Matt. 4 5 7 19 Sap. 1 Heb. 13
1 Cor. 7

1 Cor 7 i Thes. 4) . **W**ē nu haſſuer
antichriſthē medt ſyne tilhenger forbuz
dhē eccheſkab / eblant ſynæ ſmwordhe oc
beſcorne papīſter / **O**c wil arh inghen
preſth monck eller nūne ſkal gūſtes / hel
ler wil han the ſkulle leſſne vtj obenbarlig
hooꝛ oc ſkøꝛleſſnꝫ. **S**aa ſtiendig ſiunes
foꝛ woꝛe papīſther thēne ſtadt eccheſkab /
arh thꝫ er bedhre arwære en hooꝛ karl /
tyſſ eller mandrabere hoſſ thennum /
end een æcchwe preſth eller mōck / huilckꝫ
paulus tilfoꝛn wel kunne ſee (1 Thi. 4
Dauid ps. 11) **T**hwoye thennū thee ſlēne
foꝛgyſſchelighē hooꝛiagheræ / **G**yſſther
een ſoghnepreſth ſeg / **T**ha ſkal hād ſtray
ſkylies wedt ſynæ ſoghne / oc ey lengher
wære preſth / **V**tꝫ in ꝑcilio carthaginēſi
ꝫ cesariēſi / **W**en ther ſom hand kand
flaa ſyn ieffē mēniſke ihel / blūſſuer han
een dubbildt proueſth / **S**ee heer maa
wiꝫ ſee woꝛe papīſthers hellighꝫ ꝫ ꝫ

25

Duadt then chriſtelig frūhꝫ er
Then chriſtelt

Then chriſteligh fr̄ihedt er icke ath
mand ſchal ſaa frij wære ath han inthz
gott ſchal giðre/ men thz er ath wij ære
frij aff dieffszens oc ſøndhernes tyrānye/
wedt Jesu Chriſti dødte oc opſtandelse/
Som ſøndhñ oc dieffuelen offuermund
dhz haſſuer/ Oc thenne fr̄ihedt ſkal wij
icke ladhe wordhe kiðdhz een orſaghe til
ſøndhñ/ Som the giðre ther ſye (ia ſkal
myn troo allene giðre meg ſalig/ ſaa wil
Jeg troo hen oc inthz gott giðre) Men
wij ſkal vtj k̄ierlighz thiene h̄wer andhre
inbyrdhes/ Wij ſkulle wādhre vti andhñ
ocey fullkōme kiðdzens begiering oc wel
løſth Som paulus ſyer til the gallather s
1 Cor. 1 1 Pet. 3

25

Om dobsens løfft oc iedt

Alle chriſthene menniſke haſſue icke
meer end een løffth oc iedt/ ſom the een
tiidt haſſue giordt gudt vtj dobb. Thz er
The haſſue forſoredt dieffuelen oc aldr
hans anhang/ Oc haſſue ſagt Chriſto
huldſkab oc

huldschap octrooschap til/hannum altd
effcher atfolghe/ ochans wilie atgiore.
hæ r loffuer muncken atsicthe moedt side
egh; fiød/ moedt werdhñ oc dieffuelen.
Oc thenne løffth wæter intil dødhæn/ oc
ocer jaa swar ath alle menniskens godhe
gierninger ære ganske ringhe til atfulde
Ennime hynne/ Thi mēniskē altdt min
dhre gott giør end han vðloffuz hæffuer/
ther for giør thz ey behoff at hā tager seg
flere løffthe paa/ giøre seg ickon forsth fyl
lesth then forsthe løffte/ Kā han inder giøre
Saa loffue seg siidhen mere. Thñ løffe
som moncke giører oc nronner/ ær ickē vð
dhñ een redt gieckerye/ oc abespyl oc skeer
aff schriffthñs vforfarenhedt/ At the loff
ue kyskhedt som ey staar y theris macht/
forthi thz er een gud; gaffue. 1 Reg. 15
Matt. 3 4 7 19 Rō. 6 7 11 Gal. 5 7 6
2 Thi. 3 Joh. 16 1 Cor. 7 7 10

Jte armoedt matte the wel loffue ickē
legōlig men andelig huilken alle christen
tilhør Luce 14 Item lyelse som ochør
D alle chri

alle Christen til/ Sō tales om y ths fōrste
oc fierdhe gudtz budt (Exo. 20 Deut.
5) men fordi sodan moncke lofft skee aff
wantroen/credt in ths vthn sondh (Rō.
13: 7 14 Phi. 1 1 Pet. 3) / Heltz fōrst
færr Capponie ths tw loffus y dobē loff
siddhñ meer oc giōr thirt besthe

27

Dm adtskiel paa madh

Christne menniske som gudtz sand-
hedt redeclighe fiēdher/widhendes huad
redt oc wredt ær/ the haffue inghñ adskil-
lighz paa noghñ madh/ mē thm er alting
reen. Therfor wūdhe the wel/at the maa
altuēd paa alle daghe ædhe aldhondhe
madt/ huadt thēnū tōckes/ oc racke gudt
Tog vdhñ theres forargelse som swaghe
oc skrøbeligh ære oc ey wūdhe sodā frūe
hedt arwære christne mennisker giūffuen
aff gud. For theres skyld skal mand ladhe
sodan frūhedt tilbaghe/ ath mād icke for-
argher thm. Ellers er wel all madh loff-
lig ther som sodane forargelse icke skeer.
Wil och

Wil och noghē aff een frī wilīe spæ ghe
sīdt legomme/ hollendes seg een rīdt lāg
frāa thē madt/ sō kroppē wordher kaadh
aff/ thz er gott oc loffligh. Dog saa ath
han ickē beswarer syn sāvittighz ther mīz/
menēdhes seg atgiðre sōndh om han so
dan faste ickē holler Thenne frīhedt haff
uer off ochsaa/ Antichrīstē rōffuz frāa sō
Paulus syer tīl Thīmotheum 4 Col. 2
Matt. 15 Mar. 7 Rō. 14 1 Cor. 8 z 10
Tit 1 Heb. 13 Gal. 5

28

Om redt schrīfte maal

Een chrīsten menniske er vti scrīftthū
twēne hondhe schrīftmaal aff gudt bu
dhē oc befallert. Thz sōrste som māð skal
giðre gudt y thz ath mennīskēn bekiender
oc beklagher seg aff alt sīdt hīerthe for
gudt/ ath hā er skrōbelig oc faller tīl gudz
barmhīertighz vti Chrīsto oc bedhes na
de oc sōndzforladelße aff hānū 1 Joh. 1
Psal. 31 z 119

Thz andh; schrīftemaal er at een mē
D ij niske oben

niste obēbarlig bekiender seg for syn neste
(som han haffuer fortørnert) at han
haffuer giordt wredt. Sebed her at han
shal giūffue hānū til thz hā haffuer giort
hannū emodt/ oc at han som fortørnert
er/ skal bedhe til gudt for hannū/ at han
wil forlade hannū sodane misgierninger/
oc saa forladhes hannū sodan sōndh
Matt. 18 21 19 Jacob ultimo

Thz tridie schrifftemaal/ som mand
nu pleyer at giøre presten hyemmelig vñ
ørnenæ (som lang tiid er brugt) er icke
indsadt aff Christo/ ey heller aff gudt bud
dhett at han saa aldieles skee skal (endog
wore phariseer thz falschelig wil bewiise
aff schriffthn) mēisten haffuer thz paa
fundhett och budhett. Tog er thz icke wñ
fructsameligt nar mād gaar weluillighn
wñdh oc wñwunghn til een goed mād
som wel er forfaren vñ schriffthen/ De
obenbarer the gierninger sō hannū giør
nagh oc bekonrelse y syn sāvittighedt/
Begierendhes aff hannū goedhe raedt oc
trøst oc

trøst/ oc een wisse Scrift paa syne søn
dheris forladelse Luce 17 act 10 19 20
Marc. 16 Matt. 10 18 20 Eze. 18

29

Om hellighe daghe

Efftherthi Christus haffuer nu fuldt
kommet then iødske loug/ oc scelsch off fraa
sane long som besønderlig hilghe daghe
indholthe/ Therfor ære off nu alle dage
lighe. Ja nu y ths ny testamēthæ ære off
christhñ alle daghe hellighe/ Thj ths er
rettelig atholle hellige/ holle seg alle dage
fraa søndhen oc ondhe fiødelighe giern
ingher ocladhe gudt allene regiere seg
vdi off effther hans hellighe wilie men
ath mand nu holler nogke besynderlige
hilghe daghe/ Sō er sabbatthñ eller søn
daghñ 7c3 / Skeer for thñ so gh skyldh/
ath mād schal thesbedhre haf ue leylighz
atkomme tilhobe/ oc eendrectelighñ høre
gudtz ordt/ annāme Christi sacramentæ/
oc giøre indbyrdhes almyndelighe bøner
thñ enæ for thñ andhñ. nar ths er skeedt/

D iij maa mand

maa mād wel gaa til siidt arbeyde ighn/
besonderlig nar nōdhen trengher/ Som
er nar hō hōsthes skal eller y korn hōst.
Oc sodan fruhede skal sōstich forkyndhes
thennū som vforstandig oere/ ath the thz
offuer icke forarghes nar thee see hellighe
daghe icke holles effther thn papistische
seedwona Niere. 31 Eph. 2 esa. 17 66
Gal. 4 Col. 2 Ego. 20 Deut. 5 psa. 1
Luce 11 Joh. 5 Act. 17 Matt. 26 gen. 3
Jaco. 5 2 Thi 2 1 Thes. 4 Prouer. 6
10. 13. 18. 20. 21. 28. hec pti. oriū

Thene fruhede haffde the vdti Nies
ronimj tiidt/ at the arbeydedhe om sōn
daghn effther at gudz tienesth war ende
vri forsamlings hross/ Som han sielf
scriffuer In epistaphio paulino. huar for
wil tha Pawen twinghe off til at siddhe
orck elphs oc icke arbeydhe effther gudz
budt 5 Wen thette esker oc wel een chris
teligh kierlighz/ ath mand Jo een dag
vdti wghn holler huile/ for trellers oc
arbeydrz folck skylde/ ath the maa haffue
lyse aff the

liiſe aff theres tældom oc arbeydt/ The
ſwonthes oc Gudt y thz gamble teſtamē
the ſaa gott atwære/ ther hand thz och
ſaa ſtickedt haſſdhe Gen. 2 7 3 Ech. 33
Exo. 15 7 20 Niere. 17

30

Huadt redt hilghn̄s ære er

Redt chriſtelig ære ſo hynæ aff dødhe
gudt hilghn̄ ſce ſkal/ er icke at mād op
bygghe thm̄ ſtoore fyrcker oc floſther/
foſtelighe beledhe/ oc fore thennū brende
liws eller lampæ / oc andh; ſodant ſac
ſelye/ vtj huilcked y een lāg tūdt/ een ſoor
miſbrug wæridt haſſuer. Wē thz er thn̄
redthe ære at mand ſtørcker ſyn troo til
gudt paa ſodāne hellighe mēiſte/ y thz
ath thn̄ troer thz gud aff ſyn ſoor barm
hiertighz haſſuer tagh; thee werdughe
hilghenne ſom och ware komē aff adam/
oc ware ſoddhe wredēs bōm ſaa wel the
ſom wiſ/ oc han haſſuer thm̄ vforſkylt
aff ydel nadhe giordt til ſynæ ælſkelighe
bōm oc affruinge til hymmerighe. Saa
wil h̄

wilhan oc giøre m; off om wi; haffue
troen til hannū som the haffdhe. Ther
størcke wi; wor troo wedt/ ath han er iro
saa welwillighn offuer off at ladhe stinæ
syn barmhiertighz som offuer thennum/
huilke oc wore sōndhere saa wel som wi;.
Ochthæter helgenæ een ære at wi; taghe
orsage aff thennū at sette troo til gude.

Rom. 3. 5. 8. 9. 11. Psal. 13. Tit. 3
Joh. 3. 13. Gal. 3 Gen. 15 Eph. 2

Wdi andhen madhe hedres oc the
affdødhe helghn/ saa at wi; følghe thm
effcher y theres oerdt oc gierningher/ Ber
syndligh nar ochuare wi; see at the haff
ue fuldt Christum effcher. For effcherthi
Christus er iro thn yppersthe helghn som
alle hilligher/ Saa skal inghen hellighe
mendr; oerdt eller gierning sedthes for
hannū Joh. 2. 10. 1 Cor. 4

1 Per. 2

Wdi thn tredie madhe ærer mand oc
gudtz hilghn/ nar wi; giøre the lessuens
dhes helghn (som nōdrofftelig ære)
noghn hielp

noghñ hielp oc trost/ bodhe til luff oc
secl. Thesse skulle oc holdhes for hulghñ/
effcherthi thee ære christnæ/ Ths een chris
stñ menniske som thñ helligand hassuer
for syn troo/ er edt helligt menniske/ ths
hā er Christi ledemoedt oc gudtz tempel/
Oc ths hannū skeer/ ths reghner Christus
seg til. Thñ som nu ærer Christi/ han
ærer hans leedmoedh ths er christñ mē
niske sō behoff hassue hās hielp oc trost.
Deut. 15 Luce. 11. 1 Joh. 3 Gal. 3 eph. 1
1 Cor 3. 6. Matt. 18. 19. 25. Preue. 3

31

**Huadt redt gudtz ære er oc
tilbedhendhe**

Thñ redthe oc stōsthe gudz/ ære oc
til bedhende/ er ath mennisken elsker oc
fryether gudt offuer alle creatroer y hym
melen oc paa Jordhen/ for een scabermād
oc een herre Hollendhes hannū for thñ
han er. Ja ath han ælsker hannū for een
mild oc barmhiertigh fadher/ Sedther
all syn hobb/ trost oc lūds til hannum/
E forladhñ

forladhñdes seg fuldkommelig ther til/at
hware gudt er hannū bestādig ther kan
hannū inghñ creaturē giøræ skadhe vdi
nogher madhe Joh. 4 Deut. 5 Baru. 3
Matt. 5 Gal. 3 Sap. 3 Rom. 8 Psal
125 1 Reg. 17

32

Huadt affguderye er

Then størsthe affguderye/ oc gudtz
wanære/ er ath mennisten elster seg sielff
eller nogh; creaturē lūghe wēdt gudh/el
ler offuer/ hannū/ Sedther syn hobb oc
trøst til andh; end til gud alleenæ/ So
dan ære wil han alleenæ haffue/ Och icke
tilstedder ath thñ ære skal noghen creaturē
tillegghes Hiere. 17 Prouer. 10. 28.
Matt. 22 Deut. 5 Esa. 48

33

**Hwilke the redthe antichrister
oc falsche propheter ære**

Antichrister/falsche Propheter/fals
ke predickere oc dieffuelsens tieneræ/ ære
alle the

il/at
kan
vdi
ru. 3
Psal
idtz
sielff
/el
oc
So
icke
mz
28.
ter
fals
ære
the

alle the sō gudtz oerdt/ thñ hīllighe scrīffe
forfalste/ leggendhes ther noghz til/ eller
taghñdes ther noghz fraa/ Oecy blīssue
wedt then redthe scrīffthens menig/ Oc
wille tog ach thz the s̄aa lære oc forgiſſe
ue schal holles liighe wedt gudtz budt:
sodane ære nro alle Papīster oc phariseer
som seg kaller moncke/ huilke m̄ mēiske
glosser forwendhe gudz sandhe ordt for
theres eghñ bugſylle oc badhe thennum
sielffuer til ewighe skadhē oc forderffuelse
Som huer chrīsten nro maa see oc kiende/
gud skee loff Deut. 4. 12 Prouer. 30
Apoc. 22 1 Thi. 4 2 Pet. 2. 3. Gal. 6
Matt. 7. 23. 24 Act. 20 Luce. 12
Diere. 23 Esa. 1. 16. Sach. 11

34

Wad̄t gudz ordt er

Gudz ordt er gudtz ewighe sād̄hede
klar oc reen/ formedelst̄ huilcedt han
scaffē haſfuer hyminel oc iordt oc althz v
thñ er/ Doller oc forwarer. Oc thz s̄ame
ordt er s̄p̄st̄h vdr̄rycht oc obēbaredt wedt

E ij the hel

thee hillighe patriarchen oc propheten / De
paa thz siisthe formedels Christu och hās
apostler. Oc thz findhes inghē steedhe
wissere och clarende end y then hillighe
schrifft / Som kalles Biblia zēz Rō. 1
Hiere. 5. 23 Psal. 32 Proue. 30 ecle. 1
Esa. 55 Luce. 11 Joh. 8 Heb. 4 Gal. 6
1 Thi. 6 2 Pet. 1

35
Huadt mēnskens seedt eller lære er
adenniskens seedt / budt eller lære / ee
althz som mand y andelighē sagher (theer
gud oc sieelen anrørendes ære) sedt her /
biroder / lærer oc bruger / vdhē gudtz be-
salingh. aldt sodanth er for gudt lōghē
oc forfengelighz / til huilket mēnsken er
mōghz tilbōyelighe aff natvoren / Saa at h
lōghē kōmer wel offuer eens medt henne
Matt. 15 Esa. 29 Rō. 12 1 Thi. 1
1 Cor. 1. 3. 6. 11. Col. 2 Act. 15 psal. 115

26
Huadt chistelig bandh er
Band er icke andhz end een fraa skyle
lelse eller

lelse eller vdkastelse fraa then christelig
forsamblingh/ ther menisten syes at giuff
ues dickeuelen y hendher/ Saa at hand
icke wordher deelactugh m3 and hre chris
tne menniske/ aff sacramentene oc and h
ther christne menniske pleye atbrughe/
Oc haaffuer ingh omgiengelse m3 thm
ociughn skal vdkasthes eller liuoses y bad
vdhn saa er at hand obenbarlighn laeres
oc handlaer emodt gudtz ordt/ oc icke wil
affladhe sodanth atgiore. Oc sodane er
alle falsche oc wogudsfryctighe laerer oc bug
predickerne/ Som nu siuones ald som hils
ligst/ vti theres oerde/ lessn3 oc giernin
gher. The som obenbarlighe lasther oc
skamelighe sondher bedriuffue/ The skulle
och bandsedthes. men til at kraffue gield
indh m3/ er bandh icke stickert/ eendog
wore smordhe papister vti saamadhe
haaffue henne wanbrugt vti langh tiide
thesswerre/ aff huilert the bekiendhes
icke atwære christelighe hiordher oc reda
the seelsorgerne men glubendhe vlffue oc

E iij tyrann

tyranner. Matt. 7. 18. 23 2 Thes. 3
1 Cor. 5 Tit. 3 2 Cor. 2 Rō. 16
Gal. 1

37

Huadt gudtz riighe er

Gudtz riighe staar ickē y vdworthes
ring/ eller saa begindhes/ som nar mand
een dag eller tiidt accher meer helligh end
een andhñ/ Thesligesth edt stedt eller rñ/
edt clædeboen eller een madh helligheræ
oc meræ sommelige end een andhñ. Och
andh3 sodanth meere/ ther mand giøz y
vdworthes ring/ adskiel paa syrende eller
hollende y syn Cōscientz oc samwittighz/
th3 eenæ helligheræ end th3 andh3/ luge
som th3 ickē andherledhes weræ kunne/
endh th3 eenæ skulle Jo wære helligheræ
oc meræ acchedt fore gudt end th3 andh3
huilfedt dogh i sandh3 ickē er/ Men een
redt chriſten mēiske y andhelige sagher/
ære aldring eens oc lūghe frīj/ Saa at hā
holler ey een dagh edt clædebon edt tron
eller stedt bedhre oc helligere/ end th3 an
dh3/men

hedt er vñ bibelē würr vdsprede. Eph. 1
oc 2 Psal. 13. oc 115. Gen. 5 Matt. 7
Rō. 14 Esa. 54. 55. Hiere. 23 tit. 3
Joh. 3. oc 13 Osee 13 1 Cor. 15

39

Wilkedt sōndh er

wantroo/at mād icke hassuer een rete
troo sō hannū bōz/er then redthe sōndh
som mēnistēn sordōmmet. Sō schreffus
staar (Joh. 3. 1. 15.) Duo sō icke troe
er sōnnen han skal icke faa arh see luffuz/
men gudtz wredhe blüffuer offuer hānū
Wātroo er een roedt til alt onth/oc sōn
dhñ kan Inghñ foiladhe/ vdhñ gude als
lenæ/ saa sō hun er oc allenæ emodt gude
(Rō. 14 2 Joh. 1 Psal. 100 Deut. 5)
Men endtog same sōndher ære emod
wor nesthe/ ære the dogligwel for then
sag skyldh sōndher/ at gud thennū for
budhz hassuer/ Thi han hassuer budhet
wi skulle elste huer andhre indbyrdhes.
Wē sōndhemodt thñ heligandh/ er nar
mand legghet thñ gierningh creaturen til
f eller dieff

eller dieffuelen som gud allene tillhøret.
oc sodan sōnd eller lasth er oc icke andh
end wantroo. (Leui. 9 Matt. 22 Gal. 5)

Exempel. Thñ tiidt Christus vddreff
dieffuelen aff edt menniske/ sagdhe the
wantroo phariseyer oc scriffitloghe at hā
thz. giorde aff dieffuelkens macht/ Thz
war een sōnd emoedt thñ helligand/ men
thñ som saa sōnder moedt thñ helligād/
hannū forlades icke sōndhñ til ewigtiid/
(Matt. 3 Lu. 11 Matt. 11 oc 27 1 Joh. 5
Heb. 5 oc 10) Saa er nu ath sōndhe
emoedt then helligand/ at foracthe euangeliū
oc Euangelij gierning/ Saa lengh
sō sodan foractelse staar/ er Inghñ raede
til sōndhñ forladelse/ Thi at thñ forac
telse er twert emoedt troen/ formedels
huilken allein sōndhñ forladhes (Rō. 4
Gal. 3) Men huar sodan foractelse aff
legghes/ maa troen indgaa y hierthz/ oc
saa kan sōndhñ forladhes/ oc ey ellers

40

Wadt gudz welsignelse er
gudz

Gudtz welsignelse er hans welgiere-
ningh/ Saa at thñ mēiske syes atwære
welsignedt aff gude/ som han ladher gaa
wel y hand/ til luff oc seel/ Oc welsigner
hand menniskens eydom nar han styrcker
oc forþgher thñ/saa at thñ bliffuer hā
num lycksaligt huadt han tagher sig fore.
Thet er oc gudtz welsignelse oc gaffue at
mennicken foer bōm oc frucht ⁊c.
Deut. 28 Leui. 26 Jacob. 1 Gene. 1 ⁊ 30
Judit. 23 Luce 1

41

Gudz forsiwn oc hēmelig giere- ninge

Saa som gude haffuer alting skapth/saa
holler han thñ alle wed macht flyrer oc
regherer thñ/saa wel thet mindste som
ther forste/huere effther sin natuer och
stickelse: Saa at han iwo saa wel regerer
then mindste madke paa jordhñ kryber/
som then ipperste engel y hymelin. Och
alther regimenth som gud haffuer haffe
vri synæ creatur aff forste werdzens be-
fij gyndelse

gynckelſe/oc endnu hær effcher haſſuen
dhes wordher ſorudhñ endhe/ Ths haſſe
dhe hā aff ewigtiid ſp̄rēd werdñ worth
ſcaffch/ſorſeedt oc beſluttet/ar the (thet
mindſche m̄z thet ſp̄rſche) ſaa ſkibes oc
reggeres ſchulle. Saa at thet altiid er
wmoeligt/ath eblant creaturen ſkulle no
ghet kunne ſkee / andherledes end ſom hā
aff ewigtiid/y ſin gudoms wiſdome ſor
ſeedt oc ſtickert haſſuer. Gen. 1 heſter 13
Exo. 15 Job. 35 Eccle. 3. 8. oc 39
Pſal. 35. 43. 93. 139. ſap. 9. Eſa. 40.
Gier. 32. Rom. 11

Thiſor ſchal mandh aldt thet legghē
hannū till/ſom ſkeer paa iordhen/huade
heller thet er medgangh eller medgangh/
thi han er then ſom altingh regherer. Oc
endtog off offthe ſiwneſ y worth blīndhe
forſtandh/at thet gaar ildhe til vñ regi
mēthz/ſaa ath mōghett ondt bedryffues/
Dog kan ligewel regimenthet oc then hē
melig gierning ſom gude haſſuer y alle ſi
nē creatur ic̄j andh3 wære end gandske
goedt/

ma
ff
th
der
oc
er
o
hā
r
13
o.
he
de
r/
de
de
i
/
ē
ia
e
/
goedt/ eff. her thi at gud som er all goed
hedt ic̃j kan andh3 giðre end thet som
gort er. Niere. 23 Esa. 10. 41. 45. 46
Prouer. 14. 18. Tob. 3. oc 34 mar. 10

Oecndog at mōgh3 ondt bedryues
vti werdhe/ som off siwones atwære ska
deligt oc wōtreligt/ Tog wedh han lig
herwel/ hware han th3 skal brughe off til
godhe oc seg sielff til priis. Saa lad her
han manghe bedryffue sōndh/ paa thet
han siidhū kā haffue oorsaghe til at ladhe
skynæ syn macht oc redtrouishedt paa thet
num/ y th3 han straffer thm for sōndhū/
Oc th3 er hannū een priis at hād straffer
th3 som ildhe giðres. Den m3 sōme sō
ildhe giðre ladher han skynæ syn barm
hiertigh3/ y th3 han tagher thm til nādhe
oc ic̃ke saa straffer thm som the fortient
haffue. Oc thette er hannū och een stoor
ære at han er mild oc barmhiertigh/
Psal. 36 Gen. 21. oc 37. Exod. 2 oc 3
Malac. 1 Prouer. 16 Eccle. 11 Esa. 44
oc 54 Sō. 8 oc 9 Matt. 10

1 f iij Oc thet

Therefore stulle wij in alciude giuiffue hā
 nū thn priis / at han wel wedt hwar til
 huert oc edt thienet / oc inthz bekomre off
 m3 hans regimēte / Wē tacke oc priise hā
 nū saa wel for syn redtwiſshz sō han lad
 skynæ paa thn thz han lad bliuffue fortap
 thz / Sō for hans barmhertighz han skyn
 ne lad paa thn sō saligh word. off er nog
 thz wij wiide At hand altingh regheret /
 oc at hās regimēthe er redtwiſsh oc gott /
 hānū wære loff ære oc priis fraa ewigh
 oc til Ewighedt / Amē 1 Cor. 15 Esa. 48
 Ecclē. 3. 8. rob. 12. 2 cor. 1 daniel. 2 oc 3
 1 Pet. 1 Sap. 16 Rō. 16

Een Register paa alde artichler

Huad loug er	1 Troo	9
Huad Euāgelio	2 Doob	10
Troo paa Chrm	3 Kierlighede	11
Doob	4 Christi forssz	12
Sacramenth	5 Redt faste	13
Wessen	6 Christelig bøn	14
tuēne rerferdighz.	7 Gamble Adam	15
Gudtz tiēest	8 Ny Adam	16

Kiødtzēs giernigz	17	Helghns ære	30
Andzēs fructh	18	Gudtz ærhe	31
Troēs forargelse	19	Ziffguderye	32
R ietlighz forar.	20	Antichriſter	33
frü willie	21	Gudtz oerdt	34
Chriſtelig kirckie.	22	Adenikens ſedt.	35
Rette præſter	23	Chriſtelig band.	36
Egtheſchaff	24	Gudtz rüghie	37
Chriſtē frühedt.	25	Bibels indhold.	38
Dobſens løffe	26	Søndh	39
Skæl paa mad.	27	Gudtz welsignlē	40
Schriſſte maal.	32	Gudtz forſwon	41
Helige dage	29	Soli Laus deo	

Heer haſſue i nro ighn (Rære her
 Pether Burgeſmede) ether bog ſom i
 ſende off fordanſchedt til at trycke och la
 de vthgaa icke eenest thñ lidel (och dog
 goede) chriſti hiorð hooff ethz vti Noſſe
 neſſ/ mē ochſaa thñ menig Chriſtelig All
 moſſue i gansche dāmarck til gaſſñ och
 een merckelig indgang vti ſchriſſten/ ſom
 v; huer

v3 huer artickel befindes och ydermere aff
huer vindschibelig gudsfryctende lerd l^e
ser maa til settes Tagher fordi thne vor
villig tiēnest paa thne tiid til goede Och
forarbeyder ydermeer i Gudtz oerdt i
schulle befinde off ether troe mzarbeyd
vrij gudtz sag/ hand forlene off
alde fordi syn naade Al

men Alff Viberger

tridie södag eff

thz paasche

Alar 723

1 5 3 0

Hans Vingartener

D B H V D

aff
re
or
ch
t i
p d

fol. 430r

